Одур ки, мәтбуат сәмими, принсипиал вә мүбариз олмагла адамлара һәгигәти дағы ифшалар вә сөзләрә чатдырмалыдыр. Гәзет һәгигәтә хидмәт етмәлидир.

Үмумијјәтлә, Үзејир бәј ичтимаи шүурун инкишафында халгын тәрбијәсиндә мәтбуатын ролуну јүксәк гијмәтләндирир вә һәмвәтәнләринә мүрачиәтлә јазырды ки, гәзет охујан адамын мә"луматы, билији артыр, о, "бүтүн аләмин әһвал вә ганундан хәбәрдар олур", "гәзетә сүтунларында дәрдинә дәрман, еһтијачларына әлач, ишинә әнчам тапыр". Она көрә дә чар һөкумәти халгын ана дилиндә гәзет чыхарылмасына мане олур.

Үзејир бәј Һачыбәјов гәзети һәрәм бујуран гиракуруһчу гүввәләрин зәрәрли фикирләрини тәнгид едир вә көстәрир ки, һәр бир гәзетин, журналын мүәјјән мәсләки олмалыдыр вә һәмин мәсләкә ујғун јазылар чап етмәлидир. Мүәјјән мәсләки олмалыдыр вә һәмин мәсләкә ујғун јазылар чап етмәлидир. Мәсләксизлији әхлаги позғунлуг адландыран маарифпәрвәр дејирди: "Бизим мәсләкимиз одур ки, милләтимизин тәрәггисинә баис олан һәр бир һәгиги васитә вә васитәләрә јол вермәли вә милләтимизи чәһаләтә вә јахуд тәрәггији-мә"кусә сәвг едән шејләри дәф вә изалә етмәлидир".

Үзејир бәј Һачыбәјов ингилаби демократик гүввәләрин мәтбуат азадлығы уғрунда сәтијјәтлә мүдафиә едир вә јазырды: "...азади-мәтбуатын үмумхалг үчүн нәф"и бундан ибарәтдир ки, бунларын сајәсиндә үмуми әһалинин вә ја мә"лум бир чамаатын мүбтәла олдуғу дәрдини шәрһ едиб мүаличәси үчүн тәдбирләр ахтармағ мүмкүндүр".

О, үмумијјәтлә, биринчи рус ингилабы илләриндә әлдә едилән сөз, шәхсијјәт, јығынчаг кечирмәк, мәтбуат вә вичдан азадлығы проблеминин мүһүм мииллијјәт кими гијмәтләндирир вә дејир ки, бу азадлыглар көјдән дүшмәјиб, онлар өзүнә әлдә едилмәјиб, һәмин азадлыглар уғрунда мүбаризәдә бир чох ганлар төкүлүб. Одур ки, һазырда һагг вә һүгуг уғрунда мүбаризә дилимизин шүары олмалыдыр.

Үзејир бәј халгын ингилаби һәрәкатыны селә бәнзәдир вә инамла дејир ки, бу һәрәкат гаршысыалынмаздыр. Мүтәфәккиримиз өзүнүн бир сыра мәгаләләриндә халгын азадлыг вә инсани һүгуглар уғрунда мүбаризәјә галхмасыны һәраратлә алгышлајыр, 1905-1907-чи илләр ингилабынын мә"на вә әһәмијјәтиндән сөз ачырды.

Үзејир бәј әдаләтсиз тә"гибләрә, тәзјигләрә мәрдликлә синә кәрмәли олмушдур. Совет һакимијјәти илләриндә исә 1937-чи ил һадисәләринин ваһимәси Үзејир бәј Һачыбәјову тәрк етмәмиш, шәхсијјәтә пәрәстишин ачы нәтичәләрини өз көзләри илә көрмүшдүр. Һагсызлыға гаршы фәал мүбаризин әдаләтсиз чәзалар илә алинадир кечирдији дахили сарсынтыны тәсәввүр етмәк чәтин дејилдир. Башга чүр дә ола билмәзди. Чүнки Үзејир бәјин шәхси һиссләри ичтимаи проблемләрлә, вәтәнпәрвәрлик һисси илә јоғрулмушдур.

Шәрәфли һәјат јолу халга вә вәтәнә хидмәтин көзәл нүмунәси олан сәнәткарын дүнјакөрүшүнү, бүтөвлүкдә јарадычылығынын маһијјәти јалныз милли-мә"нәви һәјат чәрчивәсиндә көтүрүлә билмәз. Даһи сәнәткарын чохшахәли јарадычылығы вә дүнјакөрүшү илә шәхсијјәти ваһид вәһдәт тәшкил едир, еј-ни заманда гәләмә алдығы бүтүн мәсәләләрдә о, бөјүк наилијјәтләр газанмышдыр.

Үзејир Һачыбәјовун ады, инсани кејфијјәтләри адәтдә халгымызын әфсанәви гәһрәманы гүдрәтли Короғлунун образыны чанландырыр.

Тарихдә елә шәхсијјәтләр олмушдур ки, заман кечдикчә даһа да шөһрәтләнмишләр. Үзејир бәј Һачыбәјов мәһз белә шәхсијјәтләрдәндир. О, өзүнүн парлаг јарадычылығы илә һәгигәтә, әдаләтә, хејирхаһлыға хидмәт етмишдир.

Үзејир бәјин әсәрләри һәмишә тәраватлидир, јенидир. Үзејир бәј бизим мүасиримиздир. Зәнкин вә чохчәһәтли јарадычылығы илә Вәтәнимизин суверенлијинин, мүстәгиллијинин мөһкәмләндирилмәсинә көмәк едир.

* * *

М.Меһдизадә-95

Ону унутмаг олмаз

Азәрбајчан халгынын XX әсрдә јетишдирдији көркәмли шәхсијјәтләрдән бири дә Меһди Мәммәд оғлу Меһдизадәдир - Меһди мүәллимдир. Бу күн Азәрбајчанда педагокика, психолокија елминин танынмыш нүмајәндәләри, тәһсил ишчиләринин бөјүк әксәријјәти һаглы олараг Меһди мүәллими өзләринин мә"нәви атасы һесаб едир. Бәли, бу, һәгигәтән, беләдир.

Кечмиш ССРИ Педагожи Елмләр Академијасынын һәгиги үзвү, педагожи елмләр доктору, профессор, Азәрбајчан Республикасынын Әмәкдар елм хадими, Әмәкдар мүәллим Меһди Меһдизадә 60 иллик әмәк фәалијјәтинин тәхминән 35 илини мәс"ул рәһбәр вәзифәләрдә чалышмасына бахмајараг, о, систематик олараг педагожи тәдгигатла мәшғул олмуш вә педагокика елминә гијмәтли төһфәләр вермишдир. 60-чы иллэрдән башлајараг профессор М.Меһдизадәнин билаваситә рәһбәрлији вә ја јахындан иштиракы илә Азәрбајчанда педагокика елми тәдричән инкишаф едәрәк даһа кениш тәшәккүл тапмыш, әсл елми мәктәбә чеврилмишдир.

Көркәмли педагог алим М.Меһдизадә кечмиш ССРИ-нин мүхтәлиф шәһәрләриндә (Москва, Тбилиси, Фрунзе, Дашкәнд, Јереван вә с.) мүдафиә едилән бир чох докторлуг, намизәдлик диссертасијаларынын рәсми оппоненти олмуш, алтмышдан артыг диссертасија вә елми әсәрә рә"ј вермишдир (Бах: Академик Меһди Меһдизадә, библиографија, Бакы, 1992) М.Меһдизадәнин бир сыра ирһәчмли, санбаллы әсәрләри кечмиш Иттифагда педагокика елминин инкишафына да өз мүсбәт тә"сирини көстәрмишдир.

Бу күн Мүстәгил Демократик Республикамызда Азәрбајчан Республикасы Конститусијасынын, "Тәһсил Гануну"нун тәләбләриндән ирәли кәлән тәһсилин инкишаф перспективләринин, педагокика, психолокија үзрә тәдгигат методларынын арашдырылмасында вә сечилмәсиндә апарылан тәдгигатларын нәтичәләринин јүксәк елми педагожи-психоложи истигамәтдә үмумиләшдирилмәсиндә М.Меһдизадә ирси өз актуаллығы вә әһәмијјәти илә диггәти чәлб едир.

Меһди Меһдизадә кечмиш Иттифаг республикалары арасында јеканә маариф назиридир ки, 25 илә јахын бу вәзифәдә ишләмишдир.

Назир М.Меһдизадә бүтүн варлығы илә мә"налы өмрүнү јурдумдан балаларымызын дәрин вә мөһкәм билик әлдә етмәләринә, јени орижинал, үзүнмүрәј програм вә дәрсликләрин, методик вә дидактик материалларын јазылмасына вә нәшринә, дәрсин, тә"лим методларынын, тәрбијә ишләринин тәкмилләшдирилмәсинә, педагожи кадрларын һазырланмасына, мүәллим әмәјинин лајигинчә гијмәтләндирилмәсинә, педагог, психолог, методист алимләримизин јетишдирилмәсинә сәрф етмишди.

Дөрд ил (1961-1964) ЈУНЕСКО-нун комитәләриндән биринин үзвү олан Меһди Меһдизадә маариф саһәсиндә бејнәлхалг әлагәләрин инкишафында сәмәрәли фәалијјәт көстәрмиш, ајрылыгда вә нүмајәндә һеј"әтинин тәркибиндә дәфәләрлә харичдә (Франса, Африка, Һолландија, Полша вә с.) олмушдур. Бу бөјүк инсан сонки мүәллим, маариф назири кими әвәдан олмушду, дашыдығы вәзифә елә бил ки, ашына, бојуна бичилмиш вә тикилмишдир. Јүксәк елми, фәхри адлара лајиг көрүлән, бу адлары шәрәфлә дашыјан бөјүк шәхсијјәтә "Меһди мүәллим" дејә мүрачиәт етмәк она даһа чох хош кәлирди.

Азәрбајчанда үмумтәһсил мәктәбләринин инкишафында назир Меһди Меһдизадә әбәди, унудулмаз из бурахмышдыр. Индии Республикамызда елә бир

мәктәб олмаз ки, орада Мեһди мүәллими танымасынлар. Онун барәсиндә ширин хатирәләр данышмасынлар.

Мән Меһди мүәллими дүз 50 илдир танıјырам. Азәрбајчанлыларын Ермәнистандан депортасијa едилдији 1948-чи илдә Јереван Педагожи Институтун Азәрбајчан шө"бәсини бағладылар. Јени дәрс илинин илк һәфтәсиндә олан Азәрбајчан шө"бәсини бағладылар. Јени дәрс илинин илк күнләриндән мүәллимләримизи вә биз тәләбәләри институтун бинасына кирмәјә гојмадылар. Тәләбәләрин бир һиссәси, о чүмләдән мән Бакыда индики белә ичазә вермәдиләр. Тәләбәләрин бир һиссәси, о чүмләдән мән Бакыда индики Н.Туси адына АДПУ-да тәһсилимизи давам етдирдик, әксәријјәти исә Азәрбајчанын мүхтәлиф рајонларына көчдүјү үчүн тәһсилләрини давам етдирә билмәдиләр. О илләрдә Меһди мүәллим институтда бизә педагогикадан мүһазирә охујурду.

50-чи илләрин орталарында Меһди мүәллим педагожи тәчрүбә кечән тәләбәләрин рәһбәри кими мүәллим ишләдијим Бакыдакы 199 нөмрәли мәктәбә кәләрди. Илк дәфә онунла көрүшәндә дәрһал мәни таныды, һәтта Јереван тәләбәләрин ағибәти илә марагланды. Мән фикир верирдим, нәдәнсә Меһди мүәллим тәнәффүсләрдә мүәллимләр отағына кирмәзди, коридорда пәнчәрәнин габағында дурарды. Мән чох вахт Меһди мүәллимин јанына кәләр, онунла көрүшәр, бир-ики дәгигә онунла сөһбәт етмәкдән мә"нәви зөвг алардым.

Үмумијјәтлә, педагожи тәчрүбә кечән тәләбәләр, о чүмләдән М.Ф.Ахундов адына Рус Дили вә Әдәбијјат Институту тәләбәләринин чоху, мәктәб директорунун мәсләһәти илә, синиф рәһбәринин ишләрини өјрәнмәк үчүн мәним синфимә тәһким едилдији, 60-чы илин әввәлләриндә Меһди мүәллим икинчи дәфә назир вәзифәсиндә ишләдији заман габагчыл мүәллим кими Назирлијин јаратдығы мүхтәлиф комиссијаларын тәркибиндә верилән тапшырыгларын ичрасында фәал иштирак етдијим, јени јазылан бә"зи Азәрбајчан дили, әдәбијјат дәрсликләринә рә"ј вердијим вә коллекија ичласларында мүзакирәләрдә чыхыш етдијим үчүн назир Меһди Меһдизадә мәним фәалијјәтимлә даһа јахындан таныш олмушду.

Назирлијин тәдрис-методика шө"бәсинин рәиси рәһмәтлик Имран Мәммәдов мәним һәмин шө"бәдә Азәрбајчан дили вә әдәбијјат фәнләри үзрә методист вәзифәсинә габул едилмәјим барәдә назирин разылығыны алдыгдан сонра 1964-чү илин сентјабр ајында Меһди мүәллимин тапшырығы илә мәни Назирлијә дә"вәт етди. Назир мәни тәк габул етди. О, мәндән нечәнчи илдә аспирантураја габул олдуғуму, диссертасијамын мөвзусуну, апардығым тәдгигатын нәтичәләрини, мәктәблә әлагәм вә с. барәдә тәхминән 5-6 дәгигә сон дәрәчә сәмими сөһбәт етди. Мән бүтүн минимум имтаһанларыны вердијими, диссертасијаны тамамлајыб мүдафиәјә тәгдим етдијими билдирдим. Сонра назир - Зәһра ханым, биз сизи Назирликдә ишә кәтүрмәк истәјирик. Сиз буна нечә бахырсыныз? - дејә мәнә мүрачиәт етди. Шүбһәсиз, назирин мәнә кәстәрдији е"тимад мәни чох севиндирди, бир аз чаваб верә билмәдим... Сонра -Меһди мүәллим, мәнә е"тимад кәстәрдијиниз үчүн чох сағ олун, - ахы мән һәлә аспирантураны битирмәмишәм - дејәндә, назир мәнә деди: - Зәһра ханым, биз сизә шәраит јарадарыг тәһсилинизи баша вурарсыныз. Назирликдә методист вәзифәси бошдур, јени дәрс или башлајыб, мән билирәм, Сиз бу ишин өһдәсиндән кәлә биләрсиниз. Ертәси күн 04 сентјабрдан мән аспирантураны битирмәјимә үч ај галмыш Назирликдә ишләмәли олдум. Аз кечмәмиш мәни инспектор-методист вәзифәсинә ирәли чәкдиләр. Назирлик вә республика үзрә бир сыра мүһүм ичтимаи ишләр мәнә һәвалә олунду.

1972-чи илин сентјабр ајынын 4-дә назир мәни мәктәбләр идарәсинә рәис вәзифәсинә кечирмәк истәдијини билдирдикдә мән тәрәддүд етмәдән билдирдим ки, Меһди мүәллим мән рәис олмаг барәдә дүшүнмәмишәм, бу ишә һазыр дејиләм. Меһди мүәллим күлүмсәјәрәк әлавә етди: - Зәһра ханым, һәр бир әскәр өзүнү кенерал олмаға һазырламалыдыр. Назир өзүнәмәхсус сәбр вә тәмкинлә мәнә бир сыра мәсләһәтләр верди вә назир муавинини чағырыб деди: - Зәһра ханымы тәбрик един. Сизинлә данышдығым кими, мәним адыма тәгдимат һазырлајын.

Мән 04.09.1972-чи илдән баш мәктәбләр идарәсинин рәиси вәзифәсиндә ишләдим. Аз мүддәтдә мәни коллекија үзвү тәсдиг етдиләр.

Меһди мүәллимин рәһбәрлији алтында Назирликдә ишләдијим 16 ил әрзиндә бөјүк бир мәктәб кечдим. Назирлә бирликдә дәфәләрлә республиканын дикәр шәһәрләриндә, кәнд рајонларында (Кәнчә, Минкәчевир, Јевлах, Сәлјан, индики Шәмкир, Тәртәр вә с.) олмушам. Һәр ил зоналар үзрә јени дәрс илинә һазырлығын кедиши мәсәләләринә һәср едилән апрел-мај ајларында кечирилән ән"әнәви мүшавирәләрдә назирин иштиракы илә тәһсил шө"бә мүдирләри, мәктәб директорлары гаршысында мә"рузә етмишәм. Јерләрдә назирин мәктәбләрдә педагожи коллективин үзвләри, мәктәб директорлары, тәһсилә рәһбәрлик едән ишчиләрлә сөһбәтләри мәним үчүн бөјүк мәктәб олмушду.

Меһди мүәллимин сағлығында олдуғу кими, индидә онидан сөһбәт дүшәндә бә"зән назир Меһдизадәнин ганунпәрәст олдуғуну дејәнләр вә бу чәһәтдән дә она јүксәк гијмәт верәнләр олур. Дүздүр, бу сөздә һәгигәт вар. Лакин мән дејәрдим ки, назир Меһдизадә лазым кәлдикдә һеч бир кәстәриш, тә"лимата бахмадан, мәсәләнин әдаләтли һәллинә үстүнлүк верәрди. Јадымдадыр, 70-чи илләрин орталарында баш мәктәбләр идарәсинә әризә илә бир нәфәр валидејн шикајәтә кәлмишди. Ону динләдим. Мә"лум олду ки, XI синифдә охујан оғлу сағалмаз хәстәлијә (саркома) дүчар олуб, јатаға дүшдүјү үчүн биринчи рүбдән сонра мәктәбә кедә билмәјиб. Ушағын хәстәлији барәдә һәким арајышы тәгдим едилмәсинә бахмајараг мәктәб ону тәкрар синифдә сахлајыр ("Тә"лимат"а көрә, 40 күн дәрс бурахан шакирди имтаһанлардан азад етмәк олмазды). Мән шакирдин, онун валидејнинин дәрдинә шәрик олуб, һәр икисинә көмәк етмәк гәрарына кәлдим вә мәсәләнин мүсбәт һәллинә сөз вердим. Мүвафиг мәзмунда тәгдимат јазыб, елә һәмин күн назирлә көрүшдүм. Мән назирдән хаһиш етдим ки, Назирлик тәрәфиндән мәктәбә бир нүсхә орта тәһсил һаггында аттестат верилсин, мәктәбин педагожи шурасы, мүстәсна һал кими, биринчи рүбдә алдығы гијмәтләр әсасында шакирдә мәктәби битирмәси вә она аттестат верилмәси һаггында гәрар габул етсин. Белә дә олду. Назир Меһди Меһдизадәнин ичазәсинә көрә хәстә шакирдә аттестат верилди. Сағалыб али мәктәбә дахил олмаг арзусу илә јашајан бу кәнч бир нечә күндән сонра көзләрини әбәди јумду. Мән өзүмдә сахладығым тәгдиматын икинчи нүсхәсиндә ашағыдакы сөзләри јазыб сејфә гојдум: "Нә јахшы ки, шакирд һеч олмаса сағлығында аттестатыны әлинә алыб севинди".

Һәмин илләрдә јенә шикајәтә кәлән бир рус гадыны билдирди ки, Бакыдакы 134 нөмрәли мәктәбин сонунчу синфиндә охујан гызынын Москвада хәстәханада үрәјиндә чәрраһијјә әмәлијјаты апарылдығы үчүн II-III рүбләрдә мәктәбә кәлмәмиш, дәрсләрдә иштирак едә билмәмишдир, лакин мәктәб ону имтаһандан азад етмәк әвәзинә шакирди тәкрар синифдә сахлајыр. Мән белә бир гәнаәтә кәлдим ки, белә һалларда тә"лиматлары, норматив сәнәдләрә үјгун гәрар габул етмәк олмаз. Шакирдин I-IV рүбләрдә алдығы гијмәтләрә әсасән иллик гијмәт чыхарыб, онун имтаһандан азад едилмәси вә она орта тәһсил һаггында аттестат верилмәси мәсәләнин әдаләтли һәлли олар. Назир јаздығым тәгдиматы охуду, дәркәнар гојуб башыны галдырды вә мәнә деди:

- Зәһра ханым, разыјам, һәлл един. Сиз елә билирсиниз мәктәбдә отуранлар буну едә билмәзди, едә биләрдиләр, ахы онларын үрәји Сизин үрәјиниз кими дејил.

Меһди мүәллимин титрәк сәслә дедији бу сөзләри мән бу күнә гәдәр унутмамышам.

Белә һаллар чох олуб, лакин тәәссүф ки, бу јазыда һамысыны садаламаг мүмкүн дејил. Нә исә...

Назир Меһди Меһдизадә 1979-чу илин феврал ајында јашә көрә тәгаүдә чыхмалы олду вә чыхды... Лакин онда тәһсилин, педагогика елминин инкишафына гијғы, бөјүк мараг сөнмәди, түкәнмәди. Бөјүк педагог алимин өмрүнүн сон илләриндә Азәрбајчанда педагожи фикрин инкишаф тарихи, мәктәблиләрдә фәал һәјат мөвгејинин формалашдырылмасы, педагожи просесин тәкмилләшдирилмәси јоллары вә с. проблемләрә һәср олунан фундаментал тәдгигатларынын, јүксәк кечәләринин мәһсулу олан өмрүнүн сонларында нәшр едилән монографијасы

("Үмумтәһсил мәктәбләриндә тә"лим-тәрбијә просесинин тәкмилләшдирилмәси јоллары", 1982), педагогика елмимизин хәзинәсинә гијмәтли төһфә олду.

1981-чи илин јаз ајлары иди. Телефон зәнк чалды, дәстәји котүрдүм. Меһди мүәллимин сәсини таныдым. О, редаксијаја кәлмәк истәдијини билдирди. Мән чох севиндим вә әмәкдашлардан бириндән хаһиш етдим ки, Меһди мүәллими ашағыда, редаксијаја кирәчәк гапынын јанында гаршыласын. Меһди мүәллими һәр ишчиләрлә бирликдә баш редакторун кабинетинин габағында гаршыладыг. Һәр икимиз кабинетә кечдик. Мән Меһди мүәллимдән плашыны алыб асылгандан асмаг истәдикдә о, буна разы олмады. Онунла үзбәүз гаршыдакы столун кәнарында отурмаг истәјәндә Меһди мүәллим е"тираз етди. Мән тәрәддүд етсәм дә, онунла разылашмаг мәчбуријјәтиндә галдым. Һәр икимиз әјләшәндән сонра Меһди мүәллим мәнә деди:

- Заһра ханым, сиз вәзифә башчысыныз. Кабинетә кимин дахил олмасындан асылы олмајараг Сиз өз јериниздә отурмалысыныз.

Мәндә Меһди мүәллимә хас олан сон дәрәчә јүксәк мәдәнијјәт, аличәнаблыг, гадынлара еһтирам, һөрмәт, инсанларла меһрибан үнсијјәт, гајғыкешлик, тәмкинлик барәдә хатирәләр чохдур. Мән јухарыда бу кичик мәсәләни она көрә гејд етдим ки, Меһди мүәллимдә олан бу үлви кејфијјәтләр бә"зиләринә ибрәт дәрси олсун.

Назир Меһдизадә тәгаүдә чыхандан тәхминән 3 ил сонра 22 јанвар 1983-чү илдә Азәрбајҹан ЕТПЕИ-нин елми советиндә онун 80 иллик јубилеји гејд олунду. Бу әрәфәдә Меһди мүәллимин елми-педагожи вә ичтимаи фәалијјәтинә һәср етдијим мәгаләм Јереван шәһәриндә ("Совет Ерменистаны" гәзети, 1983, 8 јанвар) нәшр едилди. Јубилејдә Меһди мүәллими тәбрик едәнләр арасында мән дә вар идим. Мән әмәкдашларын вә редаксија һеј"әтинин адындан јаздығым үнваны јубилјара тәгдим едиб, тәхминән ашағыдакы мәзмунда чыхыш етдим.

Унудулмаз маариф назиримиз, бизим Меһди мүәллимимиз!

"Азәрбајҹан мәктәби" журналынын әмәкдашлары, редаксија һеј"әти вә 120 мин охучу адындан Сизи - ССРИ Педагожи Елмләр Академијасынын һәгиги үзвүнү, Азәрбајҹан Республикасы Әмәкдар Елм Хадимини, педагожи елмләр докторуну, профессоруну, әмәкдар мүәллимини 25 илә јахын Азәрбајҹан маарифинә ләјагәтлә рәһбәрлик едән маариф назиримизи - бизим Меһди мүәллимимизи өмрүнүзүн 80-чи, педагожи вә елми фәалијјәтинизин 60-чы баһары мүнасибәтилә сәмими гәлбдән тәбрик едирәм.

Һөрмәтли мүәллимимиз, Сизин әмәк фәалијјәтиниз билаваситә халг тәһсили илә бағлы олмушдур. Сизин һәјатыныз вә әмәк фәалијјәтиниз јетишмәкдә олан кәнч нәслин һәртәрәфли инкишафына хидмәт етмәјин көзәл нүмунәсидир.

Меһди мүәллим, мән бурада Сизин јубилејиниздә иштирак едән бир чохлары кими В.И.Ленин адына АПИ-дә охудуғум тәләбәлик илләрини (1948-1950) јахшы хатырлајырам. Сиз о заман АПИ-дә кафедра мүдири вә елми ишләр үзрә директор мүавини вәзифәсиндә ишләјирдиниз. Ејни заманда, о илләрдә Јереван шәһәриндән зорла көчүрүлән биз тәләбәләрә педагогикадан мүһазирә охујурдунуз. Сизин дәрин мәзмунлу, марағлы мүһазирәләриниз биз тәләбәләрдә педагогика елминә, мүәллимлик пешәсинә мејл вә марағы даһа да артырырды. Биз Сизин нөвбәти мүһазирәләринизи сәбирсизликлә көзләјирдик.

50-чи илләрин орталарында Сиз М.Ф.Ахундов адына Рус Дили вә Әдәбијјат Институтунун педагожи тәчрүбә кечән тәләбәләринин рәһбәри кими мәним ишләдијим Бакыдакы 199 нөмрәли орта үмумтәһсил мәктәбинә тез-тез кәләрдиниз. О илләрдә һәм кәләчәк, һәм дә биз мүәллимләрә фајдалы мәсләһәтләр верәрдиниз. Шәхсән мән о дөврдә сиздән бу пешәјә јарадычы мүнасибәт, елми-тәдгигата бөјүк мејл, шакирд вә валидејнләрә гаршы гајғыкеш вә диггәтлилик нүмунәси көтүрмүшәм. Бу күн мән өз инкишафымда аз-чох нәјә наил олмушамса, һәр шејдән әввәл, Сизә борчлујам. Хүсусән Маариф Назирлији апаратында Сизинлә ишләдијим 16 ил әрзиндә сөзүн һәгиги мә"насында фәхрлә дејә биләрәм ки, мән "Меһдизадә мәктәби" битирмишәм. Сөзүн һәгиги мә"насында Сизин һәјат вә фәалијјәтиниз кәсилләрә нүмунәдир.

Һөрмәтли профессор, Сизин јубилејиниз "Азәрбајҹан мәктәби" журналы үчүн дә чох әламәтдардыр. Журналын фәалијјәт көстәрдији 60 илә јахын бир дөврдә Сиз онунла бағлы олмусунуз. Белә ки, 30-чу иллярдән башлајараг журналын сәһифәләриндә мүнтәзәм олараг санбаллы елми мәгаләләрлә чыхыш етмиш, охучулара, тәһсил ишчиләринә, мүәллим вә тәрбијәчиләрә мүрәккәб тәһсил вә тәрбијә мәсәләләринин, мәктәбин инкишафы илә бағлы проблемләрин дүзкүн һәллиндә әмәли көмәк көстәрмисиниз. Сизин журналда нәшр олунан чохсајлы мәгаләләриниз өзүнүн елми мәзмуну, дәрин мәнтиги вә мәктәб тәчрүбәси илә бағлылығы чәһәтдән диггәти хүсусилә чәлб едир вә охучуларымыз тәрәфиндән бөјүк рәғбәтлә гаршыланыр. Сизин артыг педагожи елмимизин гызыл фондуна дахил олан педагогика елминин мүхтәлиф актуал мәсәләләринә һәср олунан санбаллы монографијаларыныз кәләчәкдә дә халг маарифи ишчиләринә дүзкүн елми-педагожи истигамәт верәчәк.

Меһди мүәллим, мүәллимләримизә Сизин хидмәтиниз бир дә ондадыр ки, бу күн "Азәрбајҹан мәктәби" журналына мәктәбәгәдәр тәрбијә, ибтидаи мәктәб вә демәк олар ки, бүтүн тәдрис фәнләрини әһатә едән, илдә тәхминән 150 физики чап вәрәги һәчминдә 130 мин тиражлы 7 адда методик мәчмуә нәшр олунур. Мән шаһидәм, 1964-1976-чы илләрдә "Ибтидаи мәктәб вә мәктәбәгәдәр тәрбијә", "Тарих, ичтимаијјат, ҹоғрафија тәдриси", "Мәктәбдә бәдән тәрбијәси" мәчмуәләринин јарадылмасында шәхсән Сиз бир назир кими бөјүк әмәк сәрф етмисиниз. Буна көрә дә мән мәчмуәләрин редаксија һеј"әтләри вә охучулары адындан Сизә - назир Меһди Меһдизадәјә, чох сағ олун дејирәм.

Сиз һазырда "Азәрбајҹан мәктәби" журналынын редаксија һеј"әтинин үзвүсүнүз. Бу күн журналда елми-нәзәри педагожи истигамәтдә мәгаләләрин нәшр олунмасында көмәјинизи әсла әсиркәмирсиниз. Белә ки, нәшр олунаҹаг материалларла әввәлҹәдән таныш олур вә гијмәтли фикир сөјләјирсиниз. Сизин мәсләһәтинизлә редаксијаја дә"вәт олунан Бакы, Сумгајыт вә кәнд мәктәбләриндә бөјүк әзмлә чалышан бә"зи габагҹыл мүәллимләр, мәктәб директорлары мүасир дәрс проблемләри илә бағлы төвсијәләринизи динләдикдән сонра иш тәҹрүбәләринә һәср едилән мәгаләләрлә журнал вә мәҹмуәләрдә чыхыш едирләр. Бизим хаһишимизи нәзәрә алыб редаксијанын јарадыҹы әмәкдашларынын елми, педагожи-методик сәвијјәләринин јүксәлдилмәсинә дә гајғы көстәрирсиниз.

Әзиз мүәллимимиз, унудулмаз маариф назири, Сиз бу ил өмрүнүзүн 80-чи баһарына гәдәм гојурсунуз. Сиз тәһсилимизин инкишафы јолунда јенә дә әввәлки илләрдә олдуғу кими, ејни ҹошгунлугла, бөјүк әзмлә чалышырсыныз, педагожи елмимизин инкишафында, санбаллы елми педагожи әсәрләринизлә өн ҹәркәдә инамла аддымлајырсыныз.

Бурада иштирак едәнләрдән бә"зиләри Сизин 80 јашынызa "шүбһә" едир, Сизин белә сағлам, күмраһ галмағынызын сиррини билмәк истәјирләр. Мән тәрәддүд етмәдән бу сирри ачыб дејирәм. Һамымызын дәрин һөрмәт вә мәһәббәтини газанан бизим Меһди мүәллимимизин ҹаван, күмраһ галмасынын сәбәби онун мә"нәви паклығы, бүллур гәдәр сафлығы, хејирхаһлығы, халгына, вәтәнинә, елинә мәһәббәти, јазыб-јаратмаг ҹәһди, бир дә меһрибан, сәмими, гајғыкеш, ҹәфакеш өмүр-күн јолдашы, бурада әјләшәнЛәтифә ханымдыр. Јахшы дејибләр:

"Әзизинәм јахшы ад,
Түфәнкинин јахшы долдур,
јахшы ат.
Кишинин ҹаван сахлар,
Јахшы арвад, јахшы ад.

Мән "ат" сөзүнү "ад" сөзү илә тәсадүфи әвәз етмәдим. Бәли, Меһди мүәллимин елин, халгын көзүндә јүксәлдән онун тәмиз, пак адыдыр. Меһди Меһдизадә ады һамымыз үчүн нүмунәдир, әзиздир, мүгәддәсдир.

Меһди мүәллим, Сизә узун өмүр, мөһкәм ҹансағлығы вә педагогика елмимизин инкишафында јени-јени наилијјәтләр газанмағы арзу едир вә дејирәм:

Јаша, Меһди мүәллим, 100 јаша,

һәјат сүкаңын дәјмәсин даша.

Јубилејдән сонра јанварын 28-дә Меһди мүәллим мәнә евә занк етди, һалымы сорушду вә деди ки, Зәһра ханым ајын 30-да "Интурист" меһманханасынын кичик залында бир балача јығынчағымыз вар. Сизи дә"вәт едирәм. Меһди мүәллим јубилеј мәчлисинә чох аз, тәхминән 25 нәфәр дә"вәт етмишди. Бир нечә күндән сонра Меһди мүәллим нөвбәти дәфә редаксијаја кәләркән "Интурист"дә (Ләтифә ханым, гызлары - Земфира, Елмира вә мәнимлә бирликдә) чәкилән фото шәклини мәнә вериб деди ки, кәрәк биз һамымызын шәклини бирликдә чәкәјдиләр. Бу заман ајры-ајры шәкилләри тојда чәкирләр. Мән онун бу арзусуна о заман әмәл едилмәмәсинә инди даһа чох тәәссүф едирәм.

1983-чү илдә журналын 6-чы нөмрәсиндә мүзакирә мәгсәдилә нәшр едилән профессор Б.Әһмәдовун "Формализмлә мүбаризә күнүн башлыча вәзифәсидир" адлы мәгаләси охучуларын бөјүк марағына сәбәб олду вә мүзакирәдә иштирак етдиләр. Мән Меһди мүәллимдән мүзакирәни јекунлашдырмағы хаһиш етдим, о, разылығыны билдирди. Журналын 1983-чү ил 9-чу нөмрәсиндә нәшр олунан мәгаләдә ирәли сүрүлән тәклифләр бу күн дә актуалдыр. Лакин тәәссүф ки, унудулмаз педагог алимимизин "Формализмә гаршы мүбаризәни күчләндирмәк јоллары һаггында" мәгаләси онун сағлығында "Азәрбајҹан мәктәби"ндә нәшр олунан сонунҹу мәгаләси олду.

1983-чү илин тәхминән нојабр-декабр ајларында Меһди мүәллим редаксијаја мәнә занк етди. Сәсиндән хәстә олдуғуну һисс етдим, һалыны соруштугда деди ки, дејәсән мәнә сојуг олуб, бир аз өскүрүрәм. О, мәндән журналын 1979-чу илдә нәшр олунан бә"зи нөмрәләрини она чатдырмағы хаһиш етди. Мән онун хаһишинә дәрһал әмәл етдим. Тәәссүф ки, бу гыса телефон данышығы да Меһди мүәллимлә мәним сонунҹу сөһбәтим олду.

* * *

Һәмкарларымын бир чохунун јадындадыр. 1992-чи илин тәхминән октјабр ајынын сонларында Азәрбајҹан Педагожи Ҹәмијјәтинин рәјасәт һеј"әтинин ичласында ҹәмијјәтин рәјасәт һеј"әтинин үзвү кими билдирдим ки, 1993-чү илин јанвар ајынын 5-дә Меһди Меһдизадәнин 90 или тамам олур. Һамымызын мүәллими олан көркәмли педагог алимин хатирә кечәсинин кечирилмәсини тәклиф едирәм. Рәјасәт һеј"әтинин бүтүн үзвләри тәклифи мүдафиә етди вә елә һәмин күн ҹәмијјәтин сәдри, һөрмәтли профессор Нурәддин Казымов Меһди Меһдизадәнин 90 иллик јубилеји мүнасибәтилә хатирә кечәси кечирмәк үчүн мәним сәдрлијимлә беш нәфәрдән ибарәт ишчи групу јарадылмасыны рәсмиләшдирди.

29 јанвар 1993-чү илдә Н.Туси адына АДПУ-да көркәмли педагог алимин 90 иллијинә һәср олунмуш Хатирә кечәси кечирилди. Чыхышларда, Меһди мүәллимлә бағлы хатирәләрдә она хас олан көзәл кејфијјәтләр - јүксәк мәдәнијјәт, дүзлүк, пaклыг, әдаләт, гајғыкешлик, сәмимијјәт, тәвазөкарлыг гырмызы бир хәтлә кечди.

Јубилеј әрәфәсиндә Республика Педагожи Ҹәмијјәти Меһди мүәллимин хатирәсини әбәдиләшдирмәк мәгсәдилә хејли иш көрдү.

Меһди Меһдизадәнин әсәрләринин библиографијасы ("Академик Меһди Меһдизадә, Библиографија, Бакы, 1992) китабча шәклиндә нәшр олунду (Китабчанын елми мәсләһәтчиси бу сәтирләрин мүәллифидир). Библиографијанын нәшриндә онун тәртибчиси, Азәрбајҹан Республикасы Тәһсил Назирлијинин Республика Елми-Педагожи китабханасынын әмәкдашы Һидајәт Мусајевин хидмәтини хүсуси гејд етмәк истәјирәм.

Азәрбајҹан Ушаг Фонду Меһди Меһдизадәнин Азәрбајҹан Маарифинин инкишафында бөјүк хидмәтләрини нәзәрә алараг ашағыдакы мәзмунда гәрар гәбул етди. "Азәрбајҹан Ушаг Фондунун республиканын педагожи али, орта ихтисас, техники пешә, үмумтәһсил мәктәбләриндә, еләҹә дә тәмајүллү, интернат мәктәбләриндә тәһсил алан истe"дадлы тәләбә вә шакирдләрә верилән тәгауд

"Академик Меһди Мәммәд оғлу Меһдизадә адына Истe"дад тәгаүдү" адландырылсын".

Бакы шәһәринин күчәләриндән биринә М.Меһдизадә ады верилди.

Бакы Шәһәр Халг Депутатлары Совети Рәјасәт һеј"әти М.Меһдизадәнин јашадығы бинаја (Мирзә Шәфи күчәси,19) хатирә лөвһәси вурулмасы һаггында гәрар верди (21.09.1993,N 17/165). Тәәссүф ки, хатирә лөвһәси бу күнә гәдәр бинаја вурулмајыб.

Меһди Меһдизадәни јахындан таныјан, онунла үнсијјәтдә оланларын бә"зиләринә мәктубла мүраҹиәт едилди ки, бу бөјүк инсан һаггында хатирәләрини јазыб редаксијанын үнванына көндәрсинләр. Сағ олсунлар, чохлары хатирәләрини көндәрдиләр. Онлардан бә"зиләри "Азәрбајҹан мәктәби"ндә, бә"зиләри исә дикәр дөврү мәтбуатда нәшр олунду. Лакин тәәссүф ки, о дөврдә хатирәләр китабча шәклиндә ишыг үзү көрмәди. Сонралар педагожи елмләр доктору, профессор Вилајәт Хәлилов Меһди мүәллимлә бағлы әлавә хатирәләр топлады, онун тәшәббүсү вә сә"ји нәтиҹәсиндә 14 чап вәрәги һәҹминдә китаб (Академик Меһди Меһдизадә өмрүнүн ишығы, Бакы, "Шәрг-Гәрб", 1998) нәшр олунду.

Азәрбајҹанда тәһсил инкишафында бөјүк әмәк сәрф едән һөрмәтли профессор Зәһид Гаралов јаздығы кими, "һәгигәтән бөјүк инсан, бөјүк алим, мисли-бәрабәри олмајан маариф назири Меһди Мәммәд оғлу Меһдизадәнин бу ил анадан олмасынын 95 или тамам олур.

Республика миғјасында бу бөјүк педагогун 95 иллик јубилејинин кечирилмәси педагожи иҹтимаијјәтин, бүтүн мүәллимләрин үрәјиндән оларды.

Зәһра ӘЛИЈЕВА

"Азәрбајҹан мәктәби" журналынын баш редактору,

Республиканын әмәкдар мүәллими, филоложи елмләр намизәди

* * *

СӘНСИЗ - СӘНИНЛӘЛИК

50 иллик өмүр күнләрини хатырладыгҹа, ифтихар һисси кечирирәм. Ағыр күнләрә дә хош кәләҹәк нәминә сәбрлә дөзмүшүк. Меһди мүәллим һәјатын һәр анында диггәтли вә гајғыкеш олмушдур. Белә ки, о, мүһарибә илләриндә ҹәбһәдә ордy сыраларында хидмәт едәркән јаздығы гајғы долу мәктублары илә бизи севиндирмишдир. Һәр мәктубунда аиләнин доланаҹағы, ушагларын вәзијјәти илә марагланыр вә бизә тәсәлли верәрди. Мән исә о ағыр илләрдә Ҹәбрајыл рајонунда Максим Горки адына орта мәктәбдә ишләјир, аиләнин доланаҹағыны тә"мин едирдим. Мүһарибә гәләбә илә гуртардыгдан сонра (1946-чы илә гәдәр Тбилисидә һәрби гуллугда сахланылмыш иди) севинч долу, хошбәхт күнләримиз давам етмәјә башлады. Меһди чох гајғыкеш, диггәтли аилә башчысы вә меһрибан ата иди. Һамы илә сәмими вә мүлајим рәфтар едәрди. 50 илдә онун бир дәфә дә олсун бәркдән данышдығыны, сәсини тонуну галдырдығыны ешитмәдим. Нәвәләрлә марагла сөһбәтләр едәр, онларын күндәлик ишләри илә марагланырды. Кичик јашлы нәвәләр ону ишдән ајырса белә, онлара ачыгланмаз, арзуларына мүвафиг әјләнҹәләрлә онлары мәшғул едәрди. Гонаг кетмәји бир о гәдәр дә хошламазды (Бу, вахтынын мәһдуд олмасы илә бағлы иди). Гонаг гәбул етмәкдән исә зөвг аларды. Хүсусән кәнддән кәлән гонагларымыз бизде оларкән, кәнд һәјатындан мәзәли сөһбәтләр едәр, мәктәбли вахтындан ширин хатирәләри јада саларкән мән дә онлары марагла гулаг асырдым. Белә бир әһвалат данышарды. Мүәллим синифдә әдәти үзрә шакирдләрин дәрсә давамијјәтини јохлајаркән бир шакирдин адыны